

כך זה קורה

כך זה קרה: ישראל חתמה על הסכם, בתיווך בינלאומי, שבו מילא האמריקאים תפקיד מרכזי.

בהסכם זה נקבע כי ייערכו בשטחים הכבושים בחירות חופשיות, שבהן יוכלו להשתתף כל הכוחות הפוליטיים, וביניהם אש"ף. על הפרלמנט שייבחר יוטל לחבר חוקה חדשה למדינה, שתקרא פלסטין. ולהרכיב את ממשלתה — כל זה ברוב של שני שלישים.

(כדיבר גם הסכימה ישראל להוציא את כוחותיה מרצועת-הביטחון בלבנון. בתנאי שגם הסורים ייצאו ממנה.)

בשבע עשר נערכו הבחירות. אש"ף, בהנהגת יאסר ער פאח השיג רוב של 57.33%, פחות משני שלישים. לכן היה זקוק לקואליציה עם אחת המפלגות האחרות, כדי לחוקק חוקה ולהרכיב ממשלה. יותר מ-95% מבעלי זכות-הבחירה הצביעו.

אין ספק שערפאת יהיה נשיא המדינה החדשה.

בציג האו"ם, שפייקה על הבחירות, ציין את הסדר המופתי שבו התנהלו הבחירות, שנתנו, לדבריו, דוגמה בדמוקרטיה לעולם כולו. לא היו שום תקריות, למרות שחזרו למדינה רבבות מאנשי אש"ף, שהוגדרו עד כה על-ידי ישראל כ-מחבלים.

בקרב המתנחלים בשטחים הכבושים שוררת מבוכה. הם לא החליטו עדיין איך לנהוג — האם להישאר כאזרחים במדינה החדשה, או לעבור לשטח ישראל.

ממשלת-ישראל עצמה משלימה עם ההתפתחות, ונראה כי תשתדל לחיות עם המדינה החדשה ביחסים של שכנות טובה. הכל מצפים שגם אש"ף ישתדל לקיים יחסים טובים עם ישראל.

העולם?

ובכן, זה כאמת קרה בשבוע שעבר. לא כאן, אלא בדרום יבשת אפריקה.

התיאור נכון בדיוק. אלא שאת המילים המורפסות בהדגשה יש להחליף כך: ישראל — דרום-אפריקה. השטחים הכבד שים — דרום-מזרח אפריקה. אש"ף — אירגון סוואפ"ו (ראשייהיתבות באנגלית של אירגון החרות של דרום-מזרח אפריקה). פלסטין — נאמיביה. לבנון — אנגולה. טורים — קובאים. יאסר ערפאת — טאם נוג'ומה. מחבלים — טרוריסטים. המתנחלים — האירופים בנאמיביה, רובם צאצאי המתנחלים הגרמנים שכבשו את הארץ לפני 105 שנה, ודרום-אפריקאים. דרום-אפריקה כבשה את השטח מידי הגרמנים במלחמת-העולם הראשונה.

זה קורה לעיני העולם כולו. אין איש ברדעת שאינו עורך השוואה אוטומטית בין מאורעות אלה ובין מה שצריך לקרות בשטחים הכבושים שלנו. וכל ההכרזות הרמות של ממשלת-ישראל, שזה לא יקרה בשום פנים ואופן, לעולם-לעולם — שוות כקליפת-השום מול דוגמה חיה זו.

חללים ריקים

מחשבה ביום ה-30 למותו של דן בן-אמוץ: אין דן בן-אמוץ שני, וגם לא יהיה.

אני נזכר במישפט עצוב שאמר לי ברונו קרייסקי הקשיש באחד הימים, כאשר דיברנו על עיצאם סרטאווי, שנרצח לפני חמש שנים על-ידי כנופיות אברנידאל.

בגיל שלי, אמר קרייסקי, "כבר לא רוכשים ידידים חדשים. כל ידך שמת משאיר חלל ריק שלא יתמלא עוד". כשקרייסקי אמר לי זאת, היה כבר בן 77. אבל זה נכון גם בגיל פחות מתקדם.

אגב, בספר-הזיכרונות שלו, שבו עמד גם על יחסו לישראל, מנה קרייסקי את האנשים שבהם הוא רואה את ידידיו בישראל: "לובה אליאב, יוסי שריד, שולמית אלוני, אורי אבנרי, לטיף דורי וכמה אחרים".

פגישה עם עלי

ראיתי את עלי יחיד, המורה המפורסם לערבית, בתוכניתו של יהודה מנור סטן איש. נהניתי מהתוכנית, כמו כמעט תמיד, ופתאום נזכרתי שאני חייב לעלי התנצלות.

זה היה כך: הייתי בררני לתנוס, כדי להיפגש עם יאסר ערפאת. עשיתי תי צ'ק'אין בנמל-התעופה אורלי ליד פאריס, ומאותו הרגע השתדלתי מאד-מאד שלא לבלוט. אסור היה להביד את

השילטונות התוניסיים. בשעת ההמתנה הרכבתי על אוזני את אוזניות הווקסן, כדי שלא לעורר שום מגע עם חברי-לטיסה, ושקעתי בקריאת עיתון ערבי.

ברוך אל שעריה-המראה היה עלינו לעבור מיסדרון ארוך. הייתי בחברת קבוצה גדולה של נוסעים, כמעט כולם תוניסים וערבים אחרים. לפתע שמעתי את שמי. נבהלתי. הרמתי את ראשי וראיתי את השפם הגרול של יחיה. הוא היה בחבורת נוסעים שבאה ממול. נראה שירד זה עתה מטיסה.

"אורי?" שאג בעברית, "מה שלומך?" הוא שמח לראות בכיבה וזה וקרה זו מישהו מהארץ. ומי שמכיר את עלי יחיה

יודע שאין הוא אדם המאמי בצורך להתאפק מלהביע את רגשותיו.

שלהתי בו מבט צונן, הנדתי את ראשי ברמז של בירכת-שלום ועברתי על פניו. למרבה המזל, איש מבין חברי-לטיסה לא שם לב לאינטרמצו זה. אחרת יכול היה לתמוה מה מעשיו של אדם רובר-עברית בטיסה לכירת הליגה הערבית, ולהעיר לכך את תשומת-הלב של איש-ביטחון תוניסי.

או אם עלי יחיה נפגע מיחסי הקריר — שמה חשב שזאת התנשאות זוענית — הנה אני מבקש, באיחור רב, את סליחתו.

80 יום ברכבת לאברון

האם מותר להתקף את בית-המישפט העליון? חלילה לנו מה, קראו עמוס בן-נור ודן מרגלית. זה הרי כל מה שנשאר לנו, אחרי שזה"ל כבר איננו קרוש.

ועוד איך, צעק אמנון רנקנר, אחרת גם מוסר זה יסתאב. עצם הוויכוח הזה מוכיח שבית-המישפט כבר איננו מה שהיה פעם. פעם לא היה בכלל עולה על הדעת להציג סאלה כזאת. איש לא היה מעלה על דעתו שצריכים למתוח ביקורת נוקבת על המוסד המישפטי העליון במדינה.

אבל בית-המישפט פועל על רקע האינתיפאדה. הוא חלק ממישטרה-הכיבוש. הוא נגרף לתוך המערבולת, כמו כל דבר אחר במדינה. הנוק עלול להיות בלתי-הפוך.

לפני שנים ראינו סרט בריטי, מסביב לעולם ב-80 יום. על-פי סיפורו של ז'ול ורן, כדי לנצח בהתערבות, כמאה שע"ב רה, היה על הגיבור להשלים סיבוב סביב כדור-הארץ בזמן הקצוב. באחד הקטעים של המסע, באמריקה, דהר ברכבת פרטית. הפחם אול, וכדי להסיק את הדוד של הקטר החל מפרק את קרוגות-העץ ומכניס את הקורות לאש. בסוף נגמרה הרכבת כולה, ולא נותר דבר מלבד הקטר עצמו.

מריית-ישראל דומה לרכבת הזאת. היא אוכלת את עצמה, כדי להסיק את כיבשן הכיבוש. בזה אחר זה מפרקים את ערכי המדינה הנוקבת לאש כל הקרוגות — הכלכלה והחינוך, הרווחה והתרבות, המוסר, הבריאות והביטחון. הכנסת נזרקה ללהבות, ואחר-כך שרותי-הביטחון, ואחר-כך זה"ל, ועכשיו בית-המישפט העליון. הכל למען המירוץ המסורף אל הלא-כלום, הרדיפה אחרי מיקסס-השווא של האימפריה הישראלית. בסוף גם נקפוז לאש בעצמנו, כדי להסיק את קטרה-הגאולה.

טעיתי. ואולי...

כמה ימים אחרי מילחמת ששת-הימים התכנסה ההנהלה של תנועת העולם הזה — כוח חדש, כדי לקבוע קו לאור המצב החדש.

רוב הנכחים סברו, כמוני, שיש להציע לעם הפלסטיני עסקה: פנינו מיידו של כל השטחים שכבשנו והקמת מדינה פלסטינית, תמורת שלום. פנייה ברורה זו שלחנו לראש-הממשלה, לוי אשכול, עוד במהלך המילחמה עצמה, והעלתה אותה גם בכנסת (הייתי אז ח"כ מטעם תנועה זו).

אבל היו שני חברים שהציעו קו אחר: נסיגה מיידית וחר-צדדית. הם אלה אלכס מסיס ועורך-הדין שמואל סגל. הם טענו שאם לא נצא מהשטחים מייד, נסתכר בהם. יתכן שעמדה לנגד עיניהם דוגמה מהעבר הקרוב. כמה שנים לפני כן פרץ סיכסוך-גבול בין סין והורד. ההודים פלשו

לסין. הסינים השיבו במיתקפה מהממת, פרצו את החזית ההודית, כבשו שטח ענקי בצפון-הודו והיו מסוגלים לפלוש למרכז אותה הארץ. לפתע עצרו, חזרו באורח חר-צדדי כלעומת שבאו, והודיעו שאם יותקפו שוב, יחזרו על התרגיל. הרוב — ואני בתוכו — לא קיבלנו את רעיון הנסיגה החר-צדדית. סברנו כי שטחים אלה, המוחזקים בידינו, נתנו לנו הזדמנות-יפה להשיג סוף-סוף שלום עם הפלסטינים ועם העולם הערבי כולו. היינו משוכנעים שאם נעלה הצעה כזאת — כל השטחים תמורת כל השלום — הפלסטינים יקבלו אותה בהתלהבות.

התוצאה ידועה לכל: לא חזרנו את השטחים באורח חר-צדדי, ולא הצענו לפלסטינים את החזרת השטחים תמורת שלום. אנחנו מחזיקים בשטחים זה 22 שנים. יש לנו אינ-תיפאדה.

נזכרתי בוויכוח ההוא מפני שלפני כמה שבועות אמר לי יצחק בן-ארהרון שהוא הציע אז נסיגה חר-צדדית. הוא סבר שהיה הראשון שהעלה הצעה כזאת.

אחרי פירסום הדברים התקשרו אתי חסידיו של פינחס לבון ז"ל, והעמידו את העובדות על דיוקן. הראשון שהעלה פומבית הצעה זו היה לבון. גם ישעיהו לייבוניץ העלה תביעה זו.

כל הכבוד. לפעמים עולה על דעתי שטעיתי או, כשלא קיבלתי ריעה זו. יתכן שהחזרת השטחים בלי שלום היתה עריפה על החוקתם בלי שלום.

כל כך הרבה פעמים מעלה אדם על עצמו את שינאת הרבים מפני שהוא צודק. אני ממש משתוקק להזדמנות להגיד: "טעיתי?".

ואולי לא?

המת החי

כנכסיה של עיירה בריטית קטנה נערך טכס-אזכרה לגיבור בן המקום, צעיר בן 17 ששפל במילחמת-פיקלנד. הכומר נושא דברים המרוממים את הלב. אחרים מזילים דימעה חרי-שית. הכל מרוצים בסתר-לביבם: יש גיבור, ש טכס יפה, הערי-כים המסורתיים ניצחו.

אבל יש תקלה. הגיבור לא מת. מסתבר כי לקה בהלסת-הסתרת במשך שבועיים אחרי שהאוייב כבר נכנע, ולבסוף התגלה.

בחזרו הביתה הוא מתקבל תחילה כגיבור שניצל בנס.

קווין

שותים ושרים בפאב "שלטי", בריטניה, שלטי על הגלים, בריטים לעולם-לעולם לא יהיו עבריים!

ואו מתפשטות השמועות. שמה הגיבור אינו אלא עריק? שמה הוא בסך-הכל פחזן שברח מן הקרב? האיש עצמו אינו יודע. החברה מגדה אותו. היא רצתה בגיבור מת, לא בצעיר בעיית-חי. חבריו בפלור-גה מתנכלים לו כאכזריות. לכאורה זהו סרט על מילחמת-פיקלנד. מילחמה עלובה ו-מטופשת זו, מילחמתה של מרי-גרט תאצ'ר, מין פארודיה על מילחמות האימפריה בעבר, הציפה את העם הבריטי כהת-להבות פרימיטיבית. שש שנים לאחר כן בא הבימאי פול גרינגראס ומנתץ את המיתוס. הסיפור הוא אמיתי.

הגיבור לחיים (השם המקורי הוא "תחיימת המת") הוא סרט בריטי יפהפה, חזק. הוא מדבר אל ליבו של כל חייל קרבי, הוריו וחברתו. כי התווייה חורגת ממילחמת-פיקלנד.

קווין דיקין, החייל בן ה-17 (דייוויד תיוליס), נתקל בבעייה המוכרת לכל החיילים של כל המילחמות: אי-היכולת ואי-הר-צון להסביר לאנשים בעורף מה זה קרב. הוא חוז כאילו מערי-לם-האמת. למעשה חוז מעולם אחר, עולם הקרב, ששום אדם שלא היה בו לא יבין את מהותו.

יש שיידהמו מתמונת הצבא הבריטי, המצטיירת בסרט. כמעט ולא ייאמן כי בסוף המאה ה-20 עוד יש צבא שאינו יודע מרו הלם-קרב, המתייחס אל מוכה-ההלם כאל פחזן. אבל הצבא הבריטי עוצב לפני 250 שנה, ומאז לא השתנתה רוחו.

עמדנו על כך בשעתו. לידתו של צה"ל היתה מלווה בווי-כוח מן בין אסכולת הצבא הבריטי (בלמות קציני הבריגאדה היהודית) לבין האסכולה "הפלמ"חאית". אמרנו אז שרוח החי-טיבות הקרביות שלנו מורדנית יותר, שהיא פרי היצירה האר-טנטית של האומה החדשה שלנו בארץ.